

1. nodaļa

1550. gada vasara, Mosfelsheide

Sleipnira pielika soli, biezās, brūnās krēpes mežonīgi šūpojās no vienas puses uz otru. No zirga mutes tecēja siekalas, un melnās acis aizrautībā spīdēja.

Žiglā rumaka mugurā sēdošais Haralds ievilka nāsīs auksto vasaras nogales gaisu. Ar labo roku viņš turēja kumeļa pavadu. Kreisajā rokā bija virve, kas piesieta pie abu blakus skrienošo rezerves zirgu apaušiem. Duncis pie jostas tolta¹ ritmā sitās pret labo cisku.

Izelpodams caur savu biezo, sarkanbrūno bārdu, Haralds izgrūda zemu un garu skaņu “o”. Tās uzdevums bija nomierināt zirgu, bet rumaku neapvaldīja pat nogurums.

Labs zirgs gribēja to, kas ir vislabākais jātniekam. Tas gribēja parādīt, ko prot. Haralds nevēlējās nodzīt savu labāko rikšotāju līdz pēdējam, jo priekšā vēl bija Mosfelsheides garais un stāvais kāpums.

Haralds bija jājis trīs garas dienas. No mājām Felsstondā Breidafjorda krastā jeb no Platā fjorda Rietumislandē viņš ar trim zirgiem bija devies uz dienvidiem. Viņš bija ceļā, lai brīdinātu draugu. Haralds ausīs bija nonākusi vēsts, ka citas cilts

¹ Tolts – ātra, līgana gaita ar augstu paceltām priekšējām, kāda raksturīga tikai Islandes zirgiem un ir ērta jātniekam. (*Šeit un turpmāk – tulk. piez.*)

slepkavnieki plāno Njala nogalināšanu. Njals bija viens no bagātākajiem un ietekmīgākajiem saimniekiem Islandes dienvidos. Nauda un vara radīja ienaidniekus, kuri meklēja veidus, kā sadalīt cita mantu.

Njals un Haralds bija iepazinušies un sadraudzējušies jau tad, kad bija vēl tikai puikas, jo viņi bija brālēni pa mātes līniju. Haralds bija devies ceļā uzreiz, tiklīdz izdzirdēja par briesmām.

Vakara saule iekrāsoja ainavu oranžīgā tonī. Gaisā jautās rudens. Putni vairs nečivināja kā vasaras kaislē, un pļavu zāles zaļumu sliecās nomainīt gaiši brūnie toņi. Brīdi pirms saulrieta un krēslas iestāšanās Haralds sasniedza sava garā ceļojuma pēdējo atpūtas vietu – *sæluhús* jeb viesu namu Mosfelsheides augstienē.

Viņš apstājās zemās, no kūdras uzbūvētās būdas priekšā un nokāpa no zirga. Tad padzirdīja zirgus un aizveda tos uz lauku, ko ieskāva akmeņu sēta.

Haralds atvēra viesu mājas durvis un iegāja krēslainajā, zemajā priekšnamā. Viņš gribēja naktī izstiept kājas. Agri no rīta ceļš turpināsies. Līdz Njala saimniecībai lielās un varenās Olfusas upes krastā bija vairs tikai pusi dienas ilgs jājiens.

– Trīs zirgi un viens vīrs uz vienu nakti. Te taču ir vieta, vai ne? – Haralds noņurdēja bārdā un pamīņājās no vienas kājas uz otru. Viņa seju ar vareno žokli ieskāva gari, rudi mati.

Kūdras mājas gaitenī parādījās pelēkos pašaustos aitas vilnas svārkos tērpusies jauna sieviete, kura turēja rokā eļļas lampu. Tās blāvā gaisma lika viņas acīm izskatīties vēl zaļākām.

– Tur tālāk ir guļvietas. Samaksa no rīta, un nekādu triku, – viņa noteica un ar ātru kustību atmeta galvu.

UNAI RITĒJA trešais gadu desmits, un viņa bija no dienvidiem. Ziemās viņa bija kalpone saimniecībā, bet vasarās rūpējās par iemītniekiem viesu mājā, kas atradās uz saimnieka zemes. Šajā

sæluhús nakti pavadīja visi ļaudis, kas bija ceļā starp rietumiem un dienvidiem.

Una ilgi raudzījās uz gaiteni stāvošo izskatīgo vīrieti. Daudz ilgāk nekā parasti skatās uz svešiniekiem.

– Vai gribas ēst? Es varētu palūkot kaut ko virtuvē, – Una teica.

Viņi sadalīja uz pusēm mencas fileju un lauza gabalus no maizes, kas bija cepta no alģēm. Haralds stāstīja par ceļā līdzī paņemtajiem zirgiem un savu saimniecību, kur audzēja aitas un kas atradās pie Platā fjorda, kurā bija tik daudz salu, ka tās neviens vēl nebija spējis saskaitīt. Una teicās esam veikla aitu cirpēja.

Una parasti nelaida savā gultā svešus ceļiniekus, bet šoreiz viņa pieļāva izņēmumu. Haralds likās citāds. Īpašs. Haralds runāja ar viņu kā ar sev līdzīgu. Viņš gribēja zināt Unas viedokli, klausījās nepārtraukdams un stāstīja ikdienišķas lietas par savu dzīvi.

Nākamajā rītā, posdamies ceļam, Haralds Unai jautāja, ko viņa teiktu, ja atceļā viņš iegrieztos pēc viņas.

– Ja atbrauksi laikus, varbūt arī tev pievienošos, – Una sacīja un, kad Haralds bija prom, turpināja pīt bizes. Pa kūdras būdas šauro logu iespīdēja vasaras rīta saules stari. Telpā iekļuvušais gaismas kūlis likās pāršķeļam to uz pusēm. Una nostājās saules gaismā, aizvēra acis un izbaudīja uz sejas krītošo staru siltumu.

Haralds paspēja nokļūt Olfusas krastā pirms laupītājiem. Njals priecājās par drauga ierašanos, un viņi līdz vēlai naktij svinēja atkalredzēšanos. Njals no uzticama kaimiņa noalgoja pāris tam lieku druknu strādnieku, kas visu diennakti sargās viņa dzīvību. Kad Haralds grasījās doties prom, Njals kā pateicību iedeva draugam mazu ādas maisiņu, pilnu ar sudraba un kapara monētām – klipīgiem.

Kad Haralds pēc divām dienām ar saviem zirgiem jāja atpakaļ uz *sæluhús*, klīpingi šķindēja viņam kabatā.

Una savāca viņas nedaudzās mantas, kāpa Haralda jaunās ķēves mugurā un kopā ar izskatīgo vīrieti devās uz rietumiem, uz Plato fjordu ar neskaitāmajām salām.

Viņai un Haraldam nekad nebūtu vajadzējis satikties, bet tā nu tas notika, un viņiem bija neparasti daudz bērnu.

2. nodaļa

1994. gada novembris, Īsafjorda

Patiesistabas logu bija redzams, kā vējš pagalmā dzenā sniegu. Sniegputenis pieņēmas spēkā. Loas vēders zem plaukstas likās mīksts un silts. Tā āda ir plāna kā zīdpapīrs, Bjorka nodomāja, ar mierīgām rokas kustībām glaudīdama rāmo dzīvnieku. Kaķis klusi murāja. Garām pabrauca sniega tīrītājs, un viesistabai pārslidēja oranži dzeltens gaismas stars no bākuguns uz tā jumta. Traktors nošķūrēja sniegu no ceļa un sastūma to lielā kaudzē uz blakusesošā tukšā zemesgabala. Smagā sniega lāpsta skrāpēja zemi, un tās grabēšana un čirkstēšana bija dzirdama arī iekšā. Kaķis pamodās, izstaiņāja priekšķepas, tik tikko redzami pavēra šaurās acis un apmierināti paskatījās uz savu jauno kopēju.

Bjorkai bija žēl, ka viņai nevar būt savs kaķis. Mammai bija alerģija. Arī suns nederēja. Viņiem bija zirgi, bet tie vienmēr bija laukā un ar tiem nevarēja spēlēties uz viesistabas dīvāna.

Bjorka bija nopriecājusies, kad mātes vecais paziņa Jons palūdza viņai un viņas māšai Rosai pieskatīt viņa kaķi. Jonam vajadzēja doties uz galvaspilsētu Reikjavīku, lai iegādātos brilles, jo Rietumfjordos nebija ne acu ārsta, ne arī brillu veikala. Sešu stundu brauciens uz dienvidiem un dažas naktis kādā lētā Reikjavīkas piepilsētas viesnīcā nenāktu vecajai kaķenei Loai

par labu. Tai nepatika kaste aizmugures sēdeklī, un mašīnā Loa vienmēr vēma.

Bjorka un Rosa uzreiz pēc skolas bija atnākušas pie kaķa. Viņas iedeva Loai dažas mencu mēlītes un iebēra trauciņā desmito daļu litra sausās barības. Loa bija pieradusi izmantot mājas ārdurvīs izveidoto lūku. Kaķene nāca un gāja, kad tai iegribējās, un nokārtojās ārā.

Bjorka nespēja pamest snaudošo kaķi. Tas bija tik mīksts un silts.

– Mums patiešām ir laiks iet. Skolas autobuss aties pavisam drīz, – Rosa skubināja mazo māsu.

– Es vēl brītiņu viņu papaijāšu. Loai tas tik ļoti patīk! Paskaties, kā viņa ieliek galvu man klēpī. Kis, kis, kis!

Astoņus gadus vecā Rosa stāvēja priekšnamā, uzlikusi plecos sarkanu mugursomu ar uzrakstu *My Little Pony*, un mīnājās no vienas kājas uz otru. Skolas autobuss uz mājām, kas atrodas otrpus kalnam, aties pēc piecām minūtēm, un Rosa zināja, ka šoferis kavētājus negaidīs. Bjorka bija pirmklasniece, un viņa vēl nebija aptvērusi laika nozīmīgumu. Piecas vai piecpadsmit minūtes – viņai tas bija vienalga. Bet Rosa taču mācījās jau trešajā klasē.

Par laimi, Jons dzīvoja tieši blakus skolai. Māte bija stāstījusi, ka viņam ir arī otras mājas – veca kotedža kaut kur tālāk laukos. Arī Loa laukos jutās labāk, tur varēja skriet pa pļavām, nebaidoties no garāmbraucošām mašīnām.

– Es nu gan iešu. Paliec te, ja negribi braukt uz mājām, – Rosa teica un pagriezās pret ārdurvīm. – Mamma šodien apsolīja izcept *lummurus*, atceries? – viņa kārdināja māsu.

Bjorkai ļoti garšoja *lummurus*. Tās bija foršas mazas, pabiezas, uz pannas ceptas pankūciņas, ko pārlej ar sīrupu un kam pievieno arī rabarberu ievārijumu. Tas bija Bjorkas mīļākais ēdiens. Mammai turklāt izdevās tās izcept puķu un sirsniņu formā.

Bjorka lēnām piecēlās no dīvāna un vēlreiz noglaudīja kaķi.
– Labs ir. Nu tad ejam. Es tikai ātri aizskriešu uz tualeti.

Rosa cieši aizvēra privātmājas durvis un pārlicinājās, ka durvju mēlīte noklakšķ, citādi stipra vēja brāzma varētu durvis atraut vaļā un sapūst iekšā sniegu.

Meitenes brida pāri kupenām, kas bija izveidojušās pagalmā. Pēdējo divu dienu laikā bija sasnidzis vismaz pusmetru biezs sniegs. Viņas apstājās, lai pabrīnītos par vēja šaustīto sniega sanesumu formām, un plānoja braukt ar ragaviņām no kalna aiz savas mājas.

Kad abas ar sniegu piebristos apavos izgāja uz ceļa, baltais skolas autobuss pabrāzās viņām garām. Rosa gabaliņu paskrēja tam pakaļ, vicinādama rokas, lai šoferis apstādina autobusu, bet velti. Šoferis viņu vai nu neredzēja, vai arī viņam bija vienalga.

– Bet mums ir jātiek mājās. Ko mēs darīsim? – Bjorka nedroši vaicāja. – Man zābakos ir sniegs. Mamma saka: ja staigā pa āru ar slapjām kājām, būs iesnas, – meitene raizējās. Acīs bija sakāpušas asaras, un balss trīsēja.

Rosa izskatījās domīga. Skola bija aizslēgta. Visi pārējie bērni bija aizgājuši uz mājām vai pēc viņiem kāds bija atbraucis. Autobuss bija prom. Mamma šajā laikā ārā baroja zirgus un nebūs mājās vēl vismaz stundu. Tētis bija jūrā. Zvejas kuģis atgriezīsies dzimtajā ostā tikai nedēļas nogalē.

– Varbūt varam aiziet pie kāda ciemos, – Bjorka ierosināja.

– Mammai tik ļoti nepatīk braukt šurp pēc mums, – Rosa sprieda.

Bjorkai prātā bija vēl kāda iespēja.

– Bet ja nu... Ja nu mēs vienkārši aizietu kājām?

Bjorka zināja, ka došanās mājup kājām bija aizliegta. Sniega vētrā varēja nomaldīties, un jaunais, smalkais tunelis vēl nebija atvērts. Turklāt pa tuneli kājām nemaz nedrīkst iet.

Pēdējo pāris gadu laikā caur kalnu starp diviem ciemiem bija uzbūvēts dažus kilometrus garš tunelis. Tas saīsinās ceļu starp

ciemiem un padarīs braukšanu drošāku. Drīz vairs nevajadzēs izmantot stāvo, likumaino kalnu ceļu, kas bija bīstams, īpaši jau ziemas vētru laikā.

– Mēs nedrīkstam iet cauri tunelim, turklāt tas nemaz vēl nav gatavs, – Rosa izbijusies protestēja.

– Es dzirdēju, kā mamma tētīm teica, ka kalnam jau var tikt cauri. Tur jau esot ceļš. Pilnīgi noteikti, – Bjorka apgalvoja ar sešgadīga cilvēka pārliecību un stingri lūkojās mātai acīs.

– Jā... Tomēr kaut kā mums mājās ir jātiek. Ja tunelis vēl nav atvērts, tur vēl nav arī mašīnu, – Rosa prātoja.

– Bet es baidos no tumsas, un tunelī ir tumšs, – Bjorka sāka iebilst. Viņa bija pārņēmusies bailes.

– Iesim pavisam klusi, – Rosa iedrošināja. – Es visu ceļu turēšu tevi aiz rokas un nelaidīšu vaļā, līdz būsim mājās. Iesim pa ceļa maliņu. Padomā par tām pankūkām.

Bjorkas pretošanās bija galā, un viņa saņēma mātas plaukstu. Abas sāka soļot tuneļa virzienā.

Viņas gāja pa asfaltētā ceļa malu uz kalna nogāzē vīdošo tuneļa muti. Atkal sāka snigt. Pēcpusdienas gaisma kļuva blāvāka, un ātri iestājās krēsla. Drīz ārā būs tikpat tumšs kā tunelī.

– Tunelī, par laimi, nesnieg. Nāc, iesim iekšā, – Rosa aicināja un veda māsu tālāk.

Meitenes roku rokā iegāja tumšajā tunelī, un pēc brīža bija redzama vairs tikai sarkanā mugursoma ar ponijiem. Tad pazuda arī tā.